

Invandrare – stridsåtgärder – yrkesutbildning

Hur klarar sig den s k andra generationens invandrare – dvs människor som är födda i Sverige av invandrade föräldrar – på arbetsmarknaden? Frågan behandlas av **Jan Ekberg** i den första artikeln i detta nummer av Arbetsmarknad & Arbetsliv. Mycket av tidigare forskning, både i Sverige och utomlands, har varit fokuserad på första generationens invandrare. Att se till den andra generationens invandrare blir särskilt intressant då det teoretiskt är möjligt att se både pessimistiskt och optimistiskt på deras möjligheter. De aspekter som föranleder en pessimistisk syn kan, som sociologiska studier visat, vara att en dålig position på arbetsmarknaden kan föras vidare mellan generationer. Detta gäller generellt, dvs även för den infödda befolkningen. Risken för diskriminering är en annan faktor. Det finns emellertid faktorer i situationen för den andra generationens invandrare som kan verka positivt och föranleda en mer optimistisk hållning. De har tillgodogjort sig ett, som Ekberg säger, ”Sverige-specifikt human kapital” och har en flerkulturell kompetens som i en internationaliserad ekonomi kan vara till deras fördel. Syftet med artikeln är att göra en deskriptiv analys av arbetsmarknaden för den andra generationens invandrare i Sverige med avseende på sysselsättningsnivå, arbetslöshet och inkomster.

Arbetsrätten är ett ämne som debatterats flitigt under 1996. Debatten har förts i media, på den politiska arenan och också i Arbetsmarknad & Arbetsliv. I detta nummer presenteras ytterligare en artikel med anknytning till arbetsrätten. Med bakgrund i att 1995 års arbetsrättskommission avslu-

tade sitt arbete i maj 1996 utan att ha uppnått enighet, att regeringen efter misslyckade förhandlingsomgångar utarbetade ett lagförslag, att parterna under våren 1997 ska komma med förslag till regeringen om hur lönebildningen i Sverige ska reformeras och i anknytning till detta diskutera regelverket kring stridsåtgärder och konfliktlösning diskuterar **Birgitta Nyström** stridsåtgärder på en modern arbetsmarknad. Efter en historisk genomgång av den svenska arbetsrättsliga modellen, där ansvaret i första hand vilar på parterna genom förhandling, diskuterar hon bland annat ändrade konfliktmönster, sympatiåtgärder och lockouter. Särskilt berör hon den pågående internationaliseringen av arbetsmarknaden och dess betydelse för den svenska arbetsrätten i framtiden genom att ge inblickar i andra europeiska länders arbetsrättsliga regler.

I en debattartikel diskuterar **Lars Pettersson** betydelsen av yrkesutbildning och dess organisation för tillväxt och arbetslöshet ur ett neoinstitutionellt perspektiv. I ett samhälle behövs goda och fungerande institutioner. De bör fungera så, att de individuella ansträngningarna kanaliseras till verksamheter som också innebär samhällsekonomisk produktivitet och tillväxt. Där goda institutioner finns kommer den ekonomiska verksamheten att kännetecknas av mångfald, experiment och autonomi. Författaren diskuterar sedan konkret yrkesutbildningens utformning idag, särskilt den industriellt inriktade under högskolenivå. När ett traditionellt sätt att skaffa sig kompetens försvinner – att komma in på arbetsmarknaden via ett lågt betalt arbete och sedan hålla sig

kvar eller t o m stiga i befattningsnivå genom en omväxlande karriär – blir utbildning det enda sättet. På så sätt blir valet av utbildning mycket viktigt. Felinvesteringar blir kostsamma, såväl för individ som samhälle. Det finns en risk, påpekar författaren, att yrkes- och yrkesförberedande utbildning expanderas av fel skäl, för mycket och i fel former. Författaren menar att det vore önskvärt med alternativ till gymnasieskolans treåriga yrkesprogram, och han nämner en fungerande ungdomsarbetsmarknad som ett sådant alternativ. Detta kräver i sin tur förändringar i skatte- och löner regler. Ett annat alternativ som författaren diskuterar är tvååriga lärlingsutbildningar.

I numret publiceras också en kommentar av **Karl-Martin Sjöstrand**, biträdande

utredningschef på AMS, till artikeln ”En effektivitetsanalys av arbetsförmedlingskontoren i Sverige” som publicerades i *Arbetsmarknad & Arbetsliv* nummer 3, 1996. På Sjöstrands kommentar följer ett svar av **Rikard Althin** och **Lars Behrenz** som är författare till den ursprungliga artikeln.

Statistikkommentaren behandlar den svenska varselstatistiken och är skriven av **Ann-Christin Jans**, forskare vid Institutet för social forskning vid Stockholms Universitet. Arbetsgivarna har en skyldighet att informera, varsla, arbetstagare om uppsägning och att lämna information om antalet varslade till länsarbetsnämnderna. Statistiken som publiceras månadsvis av AMS ses ofta som en tidig indikator på den framtida konjunkturutvecklingen och arbetslösheten.

Ulla Arnell-Gustafsson
Fredrik Jansson